

CONTROL DEL COLOR

FOTOGAFIAR EL PAISATGE, V

Els que heu anat seguint el tema de la fotografia de paisatge tal vegada heu dit: s'ha deixat els filtres! Potser és que no els considera importants? Res més lluny de la realitat: són tan útils que mereixen un lliurament sencer. Explicarem, doncs, com utilitzar-los, que sol ser per aconseguir la coloració desitjada.

■ FILTRES, PERQUÈ LA VIDA ÉS EN COLORS

Tots hem sentit la necessitat d'immortalitzar un paisatge encisador quan l'estem contemplant. D'aquí deuen haver sorgit nombroses vocacions fotogràfiques paisatgistes. També, però, tots hem tingut una profunda decepció en veure el resultat d'alguna fotografia que hem pres i ens ha fet exclamar: «Això no és el que jo recordo!» o altres expressions similars. I sovint la culpa se l'enduen els colors. Per això aclarirem com ens poden ajudar els filtres per recuperar les tonalitats desitjades de l'escena recordada.

L'ultraviolat (UV)

És el més comú dels filtres i, ahora, el que requereix menys explicacions. Compleix una doble funció. Per una banda filtra —o sigui, atura— la radiació ultraviola-

da, especialment abundant en alta muntanya; i per altra, protegeix l'òptica de ratllades accidentals i de la pols gens accidental, ans el contrari: ben habitual. Evidentment, el filtre es mulla i s'embruta, però el podem netejar fàcilment; i es pot ratllar, però substituir-lo és molt menys enutjós i força més econòmic que no pas en el cas de l'objectiu.

Val a dir que no em refereixo als populars *sky-lights* (també anomenats «1A»), sinó als que porten les sigles «UV». Els 1A se solen subministrar massa alegrement quan es demana un UV adduint que són el mateix i que, a més, fan que el cel quedi millor. Això és un error perquè, en efecte, filtren la radiació UV, però això ho fa qualsevol filtre de vidre; i pel que fa a l'efecte sobre els colors, és mínim, de manera que, si es vol millorar substancialment el cel, ja explicarem com fer-ho; tanmateix, és un filtre càlid que modifica tot el cromatisme i mai no sabràs el que proporciona realment la pel·lícula o sensor per ell mateix.

Filtres de correcció cromàtica (CC)

Tècnicament són els que modifiquen la temperatura de color (Tc) de la llum i, a la pràctica, serveixen perquè una foto no quedi ni massa «freda» (o sia, blavosa) ni massa «càlida» (ataronjada o groguenca). Cada marca

En aquesta imatge de Monument Valley (territori dels indis Navajo, a la frontera entre Utah i Arizona, EEUU) s'ha utilitzat un filtre polaritzador. Es detecta clarament pel blau fosc del cel i pel degradat que apareix, degut al diferent angle que cada punt forma amb la posició del sol.

Nikon F3 i objectiu Nikkor 18 mm f/2.8. Disparat a f/11, vel. 8, amb tripode i polaritzador. Fujichrome Velvia 50.
Foto: Albert Masó

utilitza la seva nomenclatura, que seria prolix detallar aquí. Direm simplement que hi ha els filtres de color ambre, que baixen la Tc i produeixen imatges càlides; i els de color blau, que puguen la Tc i proporcionen imatges fredes. I dins de cada tipus existeixen diferents graduacions segons la densitat del pigment, la qual determina, és clar, la magnitud de l'efecte.

Els més utilitzats en fotografia de paisatge són els càlids perquè a la natura és més freqüent trobar situacions d'il·luminació «freda». Efectivament, aquestes es donen a molta altitud o latitud, amb cels ennuvolats o blavosos, a l'ombra, a zones nevades, etc. I, a més a més, en cas de dubte, sempre és més recomanable passar-se de càlid, ja que sol resultar més agradable a la vista que no pas que ens quedi una tonalitat freda.

Filtres de camp partit

Sovint anomenats erròniament «degradats» (terme que s'ha de reservar per a altres filtres que no tractarem perquè produeixen efectes creatius), aquests filtres consten de tres parts: la meitat és totalment transparent, l'altra meitat és d'un color variable (que en el nostre cas sol ser gris o blau cel) i entre ambdues zones hi ha una estreta franja de transició perquè no es vegi un canvi sobtat. Solen ser quadrats i, per tant, necessiten d'un portafiltres enroscat a la part frontal de l'objectiu. Serveixen per a compensar una escena molt contrastada i el funcionament és senzill: es tracta de col·locar la zona pigmentada sobre el sector clar del terreny i la zona transparent sobre el més fosc. Evidentment produirà un equilibri –una disminució del contrast– que pot ser d'un, dos o més passos de diafragma.

Un cas típic és el d'un penya-segat, una muntanya, un arbre gros, etc., que projecta una ombra sobre el terreny, deixant-lo molt més fosc que la zona on hi toca el Sol.

I una altra situació idònia és la d'un cel blanquinós. Com és lògic, en ambdós exemples la divisòria –sigui el límit de l'ombra, sigui l'horitzó– ha de ser més o menys recta i cal fer-la coincidir acuradament amb la franja de transició del filtre. En el cas de l'ombra, convé que el pigment sigui gris, mentre que en el del cel pot ser blau.

Polaritzador, el filtre màgic

Si hi ha un filtre que no pot faltar a l'equipament d'un fotògraf paisatgista és aquest, i és que resol molts problemes. Produeix un seguit d'efectes que solen ser beneficiosos: augmenta el contrast, amplia la gamma tonal i

disminueix l'efecte de la calitja, fenomen que tractarem al proper lliurament, però que avancem que és una opacitat de l'aire que produeix un vel que disminueix molt la nitidesa.

Tanmateix, una conseqüència més notable és l'increment de la saturació, que és general, però que es nota sobretot en el litoral marí (pot adquirir una preciosa tonalitat turquesa) i en el cel, substituïnt un lleig to blanquinós per un viu blau fosc «celestial». Aquest efecte varia en girar el filtre i també segons l'angle que tenim respecte del Sol: a 90° és màxim, mentre que a 0° (quan tenim el Sol a l'esquena) és mínim. Per això quan usem grans angles veurem que el cel apareix degradat; és perquè l'angle és força diferent en cada sector de l'escena.

Finalment –i amb això ja es guanya el qualificatiu de màgic– elimina meravellosament els reflexos i lluentors. A la natura es poden donar en parets de glaç i, sobretot, en un llac ben quiet, on es reflecteix el paisatge. Evidentment, aquest efecte mirall pot ser molt bonic,

però si el que volem és fotografiar el llac, el polaritzador ens ajudarà molt perquè eliminarà el reflex (cal buscar l'angle adequat i fer girar el filtre) i proporcionarà una transparència que permetrà veure el fons del llac i obtenir una imatge de gran profunditat.

Això sí, amb aquest filtre es perd entre un 50 i un 75% de la llum, o sigui, d'un a dos diafragmes.

«EL POLARITZADOR ÉS UN FILTRE "MÀGIC" QUE ENS RESOLDRÀ MOLTS PROBLEMES I MILLORARÀ EL RESULTAT DE LES NOSTRES FOTOS DE PAISATGE»

Densitat neutra (ND) i boira

Els filtres *soft* o *fog* simplement proporcionen una «boira», útil en els casos en què desitgem que el paisatge quedi emmascarat com en un conte de fades.

Finalment, els de densitat neutra tenen un pigment gris uniforme que dificulta el pas de la llum, que perd un, dos o més diafragmes. I amb això què hi guanyem? Doncs poder disminuir la velocitat quan ja hem tancat el diafragma i baixat la sensibilitat al límit. Així, en augmentar el temps d'exposició més enllà del que podríem fer sense ND, aconseguirem uns efectes especials que solen consistir en ones mogudes del litoral o, més sovint, les aigües d'un riu. És el truc perquè l'aigua perdi la transparència i quedi "lletosa", amb una textura de «cotó fluix».

En el proper lliurament parlarem dels aspectes que falten: el trípede, la calitja, la composició, etc. i serà el darrer sobre el tema.

ALBERT MASÓ
Biòleg i fotògraf de natura